

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧІЙ

ЧАСОПИС
РІК ЗАСНУВАННЯ
2002
ЧЕРВЕНЬ
Число 6 (210)
КИЇВ 2019

Видання ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво"

З Днем Конституції України!

Традиції і реальність

Історико-правовий аналіз Конституції Пилипа Орлика, Конституції УНР, Конституції УРСР, Основного закону України 1996 року засвідчує, що конституційні правозахисні традиції реалізовувалися переважно теоретично або проголошувалися як декларації у сфері прав людини, державного суверенітету та розподілу влади. Чимала кількість конституційних норм фактично запозичена з нормативно-правових актів або законодавства інших держав і механічно перенесена на український ґрунт.

Перші конституції, в сучасному значенні цього терміну, виникли в XVII–XVIII ст. під час демократичних буржуазних революцій. Їх поява була зумовлена намаганнями запровадити належну організацію державної влади, тобто таку, яка унеможливила б, або значно ускладнювала можливість узурпації влади окремими особами чи групами осіб та її використання у вузькокорпоративних інтересах.

За більш ніж 300-річну історію конституційного розвитку, людством створено велику кількість конституцій.

На зміст конституцій країн заходу, зокрема Іспанії, ФРН, суттєвий вплив мали католицькі, протестантські вчення, а також соціалістичні і націоналістичні концепції. Наслідком такого запозичення стало визначення інструментів захисту прав людини і громадянина, а також чітке розуміння, що вся державна влада виходить з народу. Даний принцип враховували і творці конституції нашої держави. Це посприяло тому, що ухвалена 28 червня 1996 року Конституція України за час своєї дії відіграла

позитивну роль як Основний закон держави, оскільки має всі необхідні статті і розділи для забезпечення нормального існування держави. Але невдовзі після ухвалення Конституції почали виявлятися її вади. Вони стосувалися органів державної влади, гармонізації відносин

між державою і суспільством, гарантії забезпечення прав і свобод людини. Постало питання про удосконалення Конституції, почались пошуки причин негативних явищ, які тривають і донині.

Важко уявити, щоб такий важливий акт як Конституція, був оновлений без урахування нинішніх реалій і змін би наше життя на краще. Тотальний правовий нігілізм, корупція, воєнні дії на сході України, політичні чвари, некомпетентність керівництва – це та важка гірля на шиї нашої держави, що засмоктує її у брудне болото політичної невизначеності. Досвід минулих років свідчить – ні зміни основного закону, ні палкі дискусії і красиві обіцянки суттєво не вплинули на показники ефектив-

ності держави. Навпаки – значно погіршувалися. Очевидно, що причини такого кепського стану треба шукати не в Конституції. Можливо, в нашій анархічній ментальності чи недостатньому рівні політико-правової культури, недоцільності чинного законодавства, звичці нігілістичного ставлення до норм права і моралі? У всякому разі для початку всім без винятку треба навчитися поважати закон і жити за Законом (за Божим – у тому числі). Чинна Конституція цьому не заважає, а навпаки – зобов'язує (стаття 68 Конституції України). Основний закон держави містить чимало положень, які за своєю природою є партійно-політичними (наприклад, порядок формування Конституційного Суду, ЦВК, державних адміністрацій, керівників місцевих рад тощо). Ось над удосконаленням таких положень законодавцві не завадило б подумати.

Валентин ГОЛОВЧЕНКО,
кандидат юридичних наук

До уваги земляків!

29 червня у суботу відбудеться ювілейна – 55 років – зустріч мешканців сіл Старий і Новий Глибів, Сорокошичі, Окунинів Козелецького р-ну. Збір учасників біля каплички у Новому Глибові з 9-ї до 10-ї год. Запрошуємо всіх бажаючих.

Оргкомітет

Де закони можна порушувати під приводом загального спасіння, там немає конституції. Ніколя МАЛЬБРАНШ

У ЧЕРВНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

БІЛУН Анатолій Миколайович – 80-ліття. Народився 2 червня 1939 року в м. Остер Козелецького району. Працював головним лікарем поліклініки №2 Голосіївського району, заслужений лікар України. Обирався депутатом Голосіївської районної ради.

ГАЙДАМАКА Анатолій Васильович – 80-ліття. Народився 9 червня 1939 року в селі Волосківці Менського району. Народний художник України, архітектор, заслужений діяч мистецтв України, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка та премії Ленінського комсомолу. Автор Меморіального комплексу "Музей Великої Вітчизняної війни" та багатьох інших. Відзначений орденом Знак Пошани та орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня.

ГАЛАЙБА Василь Васильович – 80-ліття. Народився 9 червня 1939 року в смт. Батурин Бахмацького району. Автор понад 500 публікацій у періодичних виданнях, книг та інтернет-публікацій. Краєзнавець. Займається моржуванням 59 років.

СКРИПКА Федір Олексійович – 75-річчя. Народився 5 червня 1944 року в селі Авдіївка Сосницького району. Весь трудовий шлях пов'язаний із залізничним транспортом.

КАШЕР Ніна Вікторівна – 75-річчя. Народилася 8 червня 1944 року в смт. Любеч Ріпкинського району. Після закінчення Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя там же працювала тридцять років викладачем іноземних мов.

КРИВОРОТОВА Любов Олексіївна – 70-річчя. Народилася 8 червня 1949 року в Києві (батьки з Носівки). Солістка тріо бандуристок "Українка" Національної філармонії України. Народна артистка України.

КРИШТОК Надія Михайлівна – 70-річчя. Народилася 15 червня 1949 року в селі Окунінів Козелецького району. Працювала бухгалтером 43 роки, в т.ч. 36 років на Калитянському комбикормовому заводі.

ДРОФАНЬ Микола Миколайович – 70-річчя. Народився 24 червня 1949 року в селі Заудайка Ічнянського району. Заступник директора ЛТД "Сага".

ТАЦОХА Леонід Петрович – 70-річчя. Народився 26 червня 1949 року в Семенівці. Був машиністом Київського міського шляхового управління.

САМАРЦЕВА Олександра Антонівна – 65-річчя. Народилася 2 червня 1954 року в селі Авдіївка Сосницького району. Член Національної спілки письменників України. Автор збірок ліричних та гумористичних віршів. В її доробку понад 200 пісень. Член Київської АРТ-асоціації художників "Золота палітра". Постійно бере участь у благодійних аукціонах.

КАРАСИК Ольга Михайлівна – 65-річчя. Народилася 5 червня 1954 року в Козельці. Завідувач кафедри фінансів Національного університету біоресурсів та технологій, доцент, кандидат економічних наук.

ТАРАСЕНКО Олександр Леонідович – 65-річчя. Народився 13 червня 1954 року у селі Петрова Слобода Корюківського району. Начальник управління в НТУУ "КПІ ім. Сікорського".

ВАСЮК Петро Григорович – 65-річчя. Народився 23 червня 1954 року у селі Жовтневе Коропського району. Голова Київського міського комітету профспілки атестованих працівників органів МВС України, полковник міліції у відставці.

ДРОФА Ольга Миколаївна – 65-річчя. Народилася 23 червня 1954 року в місті Остер Козелецького району. Працює заступником комерційного директора АТЗТ концерну "ЕКОП".

ЮЩЕНКО Галина Олександрівна – 65-річчя. Народилася 30 червня 1954 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Понад 35 років працювала медсестрою в медичних закладах.

ПОНОМАРЕНКО Віра Миколаївна – 60-річчя. Народилася 1 червня 1959 року у селі Нова Басань Бобровицького району. Працювала старшим комірником на Київській офсетній фабриці.

ПЕТРОВСЬКИЙ Юрій Андрійович – 60-річчя. Народився 20 червня 1959 року у селі Савинки Корюківського району. Менеджер ТОВ "Седес-РЕМ".

Дорогі земляки!

Рада ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

Щороку подих весни кличе на Коропщину в рідне Оболоння, де на березі Десни чекає батьківська хата. Навпроти – кучеряві красуні-верби, мальовничі луки з пахощами черемшини і солов'їним співом, густі зарослі верболозу, які зачаровують всіх, хто хоч раз побував тут – на березі мого дитинства.

Колись повноводна і швидкоплинна Десна вкотре змінила свій напрямок і вже не один десяток років тече по іншому руслу, залишивши в селі тиху заводь, яка міліє, заростає і стає озером. Сумують на березі верби, які колись щовесни спрагло пили воду, коли річка виходила з берегів, слухали плескіт деснянських хвиль. Сумую разом з ними, адже тільки в спогадах теплоходи і катери, самохідні баржі і моторні човни, байдарки з туристами, які плавали по річці, причалювали до нашого берега. А ще потім паром, понтонний міст, який з'єднав правобережну частину Коропщини з лівобережною.

Річка працювала на повну потужність. З навколишніх сіл завантажували картоплю самохідні баржі і возили до Мелітополя, привозили матеріали для будівництва доріг, деревину. Працювали земснаряди, розчищали русло для судноплавства.

Та поступово все змінилось. Тепер тихо і повільно несе свої води Десна до сивого Дніпра і, мабуть, до сих пір шепоче йому свої таємниці.

Війна чорним крилом зачепила Оболоння. 21 серпня 1941 року зненацька через Холми і Понорницю німці захопили село. Військових частин в селі не було, бо фронт був ще далеко на захід Чернігова. Форсувавши в Оболонні Десну, німці без бою зайняли Короп і вийшли на правий берег річки Сейм біля Батурина. Частини Радянської армії, зломивши опір німецьких військ, 30 серпня вигнали їх на правий берег Десни і утримували фронт по річці до 8 вересня. Під час жорстоких боїв було спалено 150 дворів та громадські будівлі.

З 1941 року неподалік села діяв партизанський загін ім. М. Хрущова, а в жовтні 1942-го через село проходили партизанські з'єднання С. Ковпака і О. Сабурова,

ряди яких поповнили 12 жителів Оболоння. Німці, відступаючи, спалили ще 300 дворів.

У звільненні Оболоння брала участь 74-а стрілецька дивізія 13-ї армії Центрального фронту під командуванням генерал-майора А. Казаряна.

Контрнаступ радянських військ почався під Курськом улітку 1943 року. На початку вересня дивізія зробила маршидок і 9 серпня першою вийшла до Десни. В ніч на 10 вересня 1-й та 2-й батальйони 109 стрілецького полку на підручних засобах та рибальських човнах форсували Десну і закріпилися на західному березі за кілометр від Оболоння, а вже 11 вересня на лінії форсування діяли чотири переправи. Гітлерівське командування розуміло, що прорив оборони в районі Оболоння відкриває нашим військам пряму дорогу на Чернігів – важливий укріплений пункт оборони. Жорстокими контратаками вони намагались ліквідувати плацдарм, але оборона ворога тріщала всюди. Оболонський плацдарм був розширений на 22 км по фронту і на 12 км вглибину. А 16 вересня завойований плацдарм було передано з'єднанням 61-ї армії.

За тиждень жорстоких боїв на плацдармі ворог втратив понад 2500 чоловік, біля 500 взято в полон, захоплено великі трофеї. До 1948 року стояли на шляху Оболоння-Понорниця підбиті німецькі танки, доки їх не порізали на металобрухт.

Зі сльозами радості на очах зустрічали визволителів жителі Оболоння. Вони ділились з бійцями їжею, перев'язували поранених, підсобляли чим могли.

За форсування Десни і захоплення плацдарму багато

солдат і офіцерів відзначені державними нагородами. Посмертно удостоєні звання Героя Радянського Союзу М. Сігачев, К. Суянов, А. Дурін, І. Мацкевич, П. Лекарев, їх іменами названі вулиці села.

Скорботна мати схилилась у зажурі на братській могилі, де поховані 200 воїнів різних національностей. Встановлено пам'ятник Кудрату Суянову, до якого кілька разів приїжджали рідні з далекого Самарканду. У 1969 році сюди з'їхалися з усіх куточків Радянського Союзу герої, щоб згадати побратимів. Тисячі вдячних жителів Оболоння та навколишніх сіл були учасниками зустрічі.

На в'їзді в Оболоння зустрічає всіх і провдає на постаменті зранений солдат з гвинтівкою, він завмер за мить до смерті. А на узбіччі під вартою вікових сосен і дубів стоїть пам'ятник героям Оболонського плацдарму...

Все далі час віддаляє нас від тих подій. Вже немає в селі ветеранів, але пам'ять людська жива.

Кожної весни, коли білопінно квітуть сади і село обгортає яблуневий туман, все нові покоління оболонців приходять до пам'ятника вклонитись і покласти квіти героям Оболонського плацдарму.

Ми не забудемо. Ми пам'ятаємо!

Антоніна ГАВРИЛЕНКО,
с. Оболоння
Фото Сергія КУДІНА
та Ганни СКРИПКИ

Вже шостий рік на Донбасі не вщухає війна. Шостий рік... Навіть не віриться, що минуло стільки часу. У квітні 2014-го, коли розпочалися перші бойові дії на Донбасі, ми навіть уявити не могли, що це вилється у тисячі загиблих і поранених українців, у знедолених переселенців, у сльози матерів, дружин, дітей загиблих синів України. П'ять років постійної напруги в суспільстві...

Не оминула війна і Коропщину. І хоч у нас не літають кулі над головою, але осторонь всеукраїнської біди ми теж не стояли ніколи. Багато мужніх чоловіків з Коропського району добровільно пішли захищати Батьківщину, хтось був мобілізований, хтось став волонтером.

2014-й. Українська армія в занедбаному стані, ворог з Росії вже поливає вогняним дощем. Солдати з фронту телефонують, просять земляків про допомогу. Хіба можна було zostатися байдужим? Ні, адже це стосувалося кожного з нас. Чи не кожна господиня передавала на фронт домашні консервації, тушонку, сало, одяг та взуття. Місцеві підприємці надавали чай, каву, цигарки, побутові речі, необхідні в екстремальних умовах. Всім миром збирали кошти на придбання бронезилетів, касок, армійського обмундирування, термобілизни. Заклади культури проводили благодійні концерти, щоб зібрати кошти на армію.

Згадую одного із перших потужних волонтерів Андрія Ігнатова, уродженця Коропа, який нині проживає у Києві. Він першим почав забезпечувати наших воїнів-земляків бронезилетами, камуфляжем, берцями, кевларовими касками. Завдяки його підтримці вдалося врятувати життя і здоров'я не одного солдата.

Допомагати українським воїнам активно взялися й члени районного відділення Української спілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) на чолі з Іваном Сиченком. Адже це люди, які пам'ятають запах пороху і не за плітками знають, що таке війна.

У 2015-му році в районі була створена Спілка учасників антитерористичної операції Коропщини, яку очолив Олександр Негрій. Та справжньою "духовною матір'ю" і покровителькою наших воїнів стала заступник голови Спілки Оксана Тептюк. Вона і сьогодні допомагає нашим воїнам не тільки теплим, мудрим словом, але й харчами. Волонтерською діяльністю

жінка почала займатися з того часу, коли її чоловік Олександр Тептюк був мобілізований на захист України. Підтримуючи

Г Е Р О Ї

не вмирають

свого благовірного, вона стала передавати речі й іншим солдатам. На фронт готувала запашні лікувальні чай, сухі борщові набори, варення, вареники, тощо. До волонтерської діяльності Оксана Тептюк залучила й інших людей. Школярі передавали свої малюнки, дорослі приносили теплий одяг, продукти харчування. Взимку за організації волонтерки плели маскувальні сітки, а весною провели акцію "Привітай солдата з Великоднім святом", яка вже стала традиційною для нашого району. Посилкою на фронт були відправлені паски, солодоці, чай, кави, горіхи, щоб наші захисники також відчули це велике православне свято там, на передовій.

Довелося пройти бойове хрещення мінометним вогнем і коропським працівникам поліції, які у складі зведеного загону правоохоронців Чернігівщини неодноразово виконували свій обов'язок перед Батьківщиною. Потрапивши під

обстріли "Градів" під Дебальцевим та у Мар'їнці, їм дивом удалося вижити. У вересні 2015 року старший дільничний інспектор райвідділу Володимир Кириченко за відвагу при виконанні завдань у зоні АТО був нагороджений міністром внутрішніх справ А. Аваковим медаллю "Захиснику України".

Когось війна зламає, когось робить сильнішим. Герої нашого часу у пересічному мирному житті могли б бути звичайними хлопцями без особливих вчинків. Але в екстремальних умовах виживання в людині, як правило, відкриваються такі якості, про які, можливо, вона й сама не підозрювала: стійкість, сміливість, відвага, впертість, незламність, вірність присязі та відданість побратимам. Хочеться назвати тих земляків, які стали гордістю Коропського району і прикладом для наслідування, їх героїчні подвиги відзначені особливими державними нагородами.

Орденем "За мужність" III ступеня були нагороджені Валерій Булатов та Сергій Яровий із Риботина, Олександр Лиходій із Шабалинова. А Станіслав Ковтун із Атюші, Ігор Шкляр із Коропа, Анатолій Потієнко із Придеснянського та Геннадій Самусь із Краснопілля цим орденом були нагороджені вже посмертно. Медаль "Захиснику Вітчизни" отримали Віктор Кузьора із Понорниці та Сергій Ященко із Радичева. 69 чоловік з району мають відзнаки Президента України за участь в антитерористичній операції.

На жаль, за ці п'ять років Коропщина втратила сімох кращих своїх представників: Станіслава Ковтуна, Ігоря Шкляра, Анатолія Потієнка, Сергія Хурдепу, Геннадія Самуса, Юрія Мальцева та Ігоря Яроша. Але пам'ять про них живе в серцях земляків, на меморіальних дошках та у музейних кімнатах загальноосвітніх шкіл, де навчалися героїчні захисники. Також у Коропі на Алеї Героїв їхні імена увічнені на пам'ятному знаку "Героям Небесної Сотні та воїнам, загиблим в АТО".

Війна – це завжди біль народів. Ми ще не забули лихоліття Другої світової війни, яка стала найбільш кривавою в історії людства. Україна понесла тоді надзвичайні втрати, а найтяжчі – демографічні. І сьогодні гине цвіт нації, свідомі громадяни, справжні патріоти рідної землі. Але ми пам'ятаємо, що агресора можна зупинити лише спільними зусиллями. Адже той, хто захищає свою землю, завжди перемагає. Я вірю, цей час уже не за горами. Слава Україні!

Віктор КУЗУБ

К о л и

Над Ніжином розпогоджене небо. А на землі все, що в цю травневу пору має цвісти, теж набрало святкового вигляду. Ніби зумисне тоді, коли міська громада вдруге проводила традиційний день свого рідного міста.

цвітуть сади

Практично весь древній центр міста був відданий творчим колективам та народним умільцям, серед яких здебільшого талановиті діти Будинку дітей та юнацтва, дитячої музичної школи. А свято близнюків "Відзеркалення" взагалі не має аналогів в Україні. Цю ідею виносила Тетяна Басак, котра відає культурою міста, її підтримали родини з "подвійним щастям". Що з того вийшло – розкажуть самі численні учасники дійства. Насиченим був святковий день і різними спортивними змаганнями, що проводилися на затишному стадіоні.

Та основними сценами народного дійства стали древня вулиця Гоголівська та площа імені І. Франка. Туди й попрямували гості та господарі міста.

Під урочистий ритм маршу духового оркестру головною колоною на чолі з міським головою Анатолієм Лінником рушила від Всіхсвятської церкви. Перша зупинка – біля скромно обладнаного куточка пам'яті, біля десятків різноманітних фотографій вічно молодих земляків-воїнів, які полягли на полях Донбасу в наші дні. І лягли гвоздики, і печально-урочисто звучала молитва, звершена священниками та хором. Так, це нова сторінка історії міста, це немилюючий біль українського народу.

І ось на сцену піднімається досить представницький гурт. Ведуча надає слово міському голові Анатолію Ліннику.

– Сьогодні ми святкуємо день народження міста. Це свято тих, хто тут народився, хто приїхав до нього трудитися, – мовив голова. – В кожного з нас багато своїх особистих, родинних свят, але це – свято любові, наше спільне. Маємо Ніжин, який самі створили. Ми багато зробили для його упорядкування, тож дякую всім ніжинцям – духовенству, освітянам, медикам та іншим, які докладають стільки зусиль до того, щоб воно ставало все кращим.

Про свою любов до Ніжина мовив архієпископ Чернігівський та Ніжинський Євстратій:

– Дуже приємно вітати вас напередодні свята покровителя Ніжина Георгія Переможця. Недавно у вас сталася історична подія – відкрилася церква Іоанна Богослова, яка мовчала 93 роки.

Мені завжди приємно приїздити в Ніжин, цю перлину України, де було стільки історичних подій, такі видатні люди. Скільки не намагалися його знищити, а воно відроджувалося. Тож бажаю всім миру й добра.

– Сьогодні у нас гарне свято, – звернувся до людей народний депутат України Олександр Кодола. – Багато славних гостей, вперше прибули латиші, серед яких і мій колега-депутат. Хочу подякувати всім ніжинцям за те, що так дбають про своє місто. А оскільки в гості прийнято ходити з подарунками, то прийміть його і від мене. Дозвольте передати голові сертифікат на 2,5 мільйона гривень на будівництво фонтану на пішохідному переході, рівних якому не буде на всій Чернігівщині. А ще обіцяю залучити не-

обхідні кошти для такого ж водограю проти приміщення міськради.

– Шановні земляки, я теж прибув не з порожніми руками, – сказав керівник Ніжинського відділення нашого земляцтва, депутат Київської міськради Олександр Харченко. – Вірю, що майбутнє України не в мегаполісах, а в таких невеликих містах, де почуваш себе людиною, де тебе знають і ти вітаєшся з іншими. Тож дозвольте вручити від Чернігівського земляцтва учням школи № 15 кольоровий принтер за перемогу в обласному конкурсі. А ще хочу повідомити, що наше земляцтво запросило відомого співака Віктора Павліка, тож приходьте увечері в Будинок культури.

– Ми раді бути гостями українців, – розпочав виступ українською мовою депутат Сейму Латвійської Республіки Алдіс Адамович. – Латвія, Литва, Естонія, Грузія обрали шлях незалежного життя, як і наша славна Україна. Тож зичимо вам успіхів на цьому шляху. Ми любимо вас!

Керівник делегації з італійського міста-побратима Кассаго Бріанца, президент асоціації "Кассаго кличе Чорнобиль" Армандо Кріппа повідомив, що часто буває в Україні, відчуває, що українці близькі італійцям за характером, тому й нині приїхали далі зміцнювати культурні зв'язки, а ще повідомив, що вже оздоровили понад тисячу українських дітей.

Вдруге вступив у діалог з ніжинцями Олександр Харченко, коли нагороджував від столичного земляцтва переможців конкурсу "Джура" з патріотичного виховання. Ними стали учні ліцею, школи № 9 та школи № 15, які отримали відповідні премії.

А далі площа була віддана самодіяльним колективам, а увечері сцена озвалася піснями, бо позитивні емоції не вщухають так просто, на те й свято.

Валерій КИЧКО
Фото автора

ЧОРНОБИЛЬ.

Будівництво Чорнобильської АЕС стартувало в 1970 році. Засоби масової інформації здійняли галас про це. Тоді мій родич дід Сергій запитав мене:

– Толику, вони що там нагорі, подуріли? Не можна цього робити, місце святе. Злиття трьох великих річок України Дніпра, Десни й Прип'яті. Я вже не кажу про маленькі річки й річечки. Райський куточок нашого рідного Полісся. Біда буде!

Так воно й вийшло. Для мільйонів жителів України, Білорусії й Росії ніч на 26 квітня 1986 року розділила життя на "до" і "після". Зараз уже є можливість відтворити процес руйнації 4-го блоку цілком правдиво, що я й спробую зробити.

Тоді планувалося провести експеримент по самозабезпеченню реактора енергією. Передбачалося реактор заглушити, перевіривши перед цим, чи достатньо енергії для забезпечення роботи насосів системи охолодження. Такий експеримент уже проводили, але достовірних кінцевих результатів отримано не було. Вирішили повторити експеримент удень 25 квітня. Якраз зібралися все керівництво й спеціалісти. Але диспетчер "Київенерго" не дозволив зупинити реактор 4-го блоку, оскільки на інших блоках не було достатньої енергії. Дозвіл був даний лише о 23 годині 10 хвилин. Тоді ж о 20-й годині були проведені перезмінка та станційна селекторна нарада, на якій було повідомлено, що

Відлуння

Як завжди, у весняний день чорнобильці нашого земляцтва (а їх цього разу було зовсім мало) на поклик свого лідера Миколи Поети зібралися докупити. Поклали квіти до пам'ятного знаку й пом'янули тихим словом колег, що вже відлетіли у вічний вирій. А один із тих, кому випало рятувати людство від катастрофи, Анатолій Карацюба, висловив бажання поділитися з земляками своїми роздумами про ту трагедію України. Друкуємо аналітичну статтю, яка дає панорамне відтворення давніх подій, котрі болітимуть не одному поколінню людей.

4-й блок працює без достатньої кількості стержнів-поглиначів, які на випадок аварії мали забезпечити спрацювання системи захисту реактора. Та на це потрібної уваги не звернули. Окрім того, за програмою експерименту передбачалося відключення системи аварійного охолодження реактора. Хоча у всіх інструкціях і правилах записано, що ця робота категорично заборонена. Тож керівники того трагічного експерименту пішли на злочинний крок.

Згідно регламенту експерименту, потужність агрегата планувалося знизити з 3000 Мвт до 700–1000. Але через помилку оператора вона упала до нуля. Треба було негайно зупинити реактор. Та персонал вирішив продовжити експе-

римент і підняти потужність. Для цього оператор зменшив кількість стержнів-поглиначів, яких було й так менше за рекомендовану. Тоді в ядрі реактора почала утворюватися пара і пішов неконтрольований ріст потужності. Оператор спробував ввести в активну зону реактора всі регулюючі стержні, а також аварійні. Всі вони пішли вниз, а через кілька секунд почувся удар, і стержні зупинилися, так і не досягнувши дна активної зони. В той момент потужність реактора уже перевищила номінальну в сто разів!

Реактор почав руйнуватися. Два потужних вибухи зрушили зі своїх місць металоконструкції верхньої частини реактора і протаранили дах машинного залу. За оцін-

ками спеціалістів радіаційний викид в атмосферу під час аварії піднімався на висоту біля 1,5 км. Переважали ізотопи йоду, цезію, стронцію і плутонію. Останній вироблявся саме на таких атомних станціях (типу РБМК) для виготовлення ядерних зарядів. Та це не все. Після перших вибухів з'явилася реальна загроза ще одного, жahlішого за наслідками. Під реактором був резервуар з водою для охолодження. Якщо б реактор "булькнув" у воду, тоді зона відчуження була б не 30 км, а до 600, померли б десятки тисяч людей, а мільйони отримали б величезні дози опромінення. Окрім того, існувала реальна загроза пошкодження третього енергоблоку. І тільки завдяки пожежникам

м. Прип'ять, які першими кинулися в ядерне пекло і ліквідаторам, вдалося уникнути такої катастрофи. Зазначу, що в районі станції доза радіації перевищувалася у 87 тисяч раз. Всі перші відважні (за винятком Платонова) поховані на околиці Москви, в якій померли в госпіталі.

У співробітників станції були дозиметри, розраховані на вимірювання доз випромінювання 3,6 рентген на годину. Звичайно, вони зашкалювали. Лише у начальника цивільної оборони ЧАЕС був прилад, здатний заміряти випромінювання до 200 р/год. Але його теж зашкалювало. Про ситуацію доповіли директору станції Віктору Брюханову, на що той відповів, що прилад скоріше несправний і вкинув доповідну записку у сміття.

А в інстанції пішла необ'єктивна інформація: "Вибухнув бак аварійної системи охолодження, одна людина загинула, одна тяжко поранена. Вибухом пошкоджено дах блоку, реактор цілий, радіаційна обстановка в межах норми". І це в той час, коли в медпункти приходили ліквідатори та жителі населених пунктів з однаковими симптомами. Із жерла продовжувалося випромінювання до 30 тисяч рентген на годину, бо в реакторі залишилося біля 800 тонн графіту.

В 30-кілометровій зоні проживало біля 125 тисяч людей. Вони отримали великі дози опромінення, їх треба було негайно вивезти в безпечні місця. Але це питання вирішувала Москва, оскільки ЧАЕС була об'єктом союзного підпорядкування. У Кремлі почалася боротьба між тими, хто був за негайну евакуацію, і тими, хто вважав, що це призведе до паніки у двохмільйонному Києві. Тому й почалася евакуація аж 27 квітня. А центральна преса повідомила... про нештатну ситуацію на станції, хоча зарубіжна сурмила про справжню катастрофу. А в Кремль зі всіх кінців світу летіли вимоги надати всю інформацію про ситуацію на 4-му блоці. Так тривало до початку травня.

Нарешті з Москви 6 травня прибули в зону голова Держкомгідромету СРСР Ю.А. Ізраель та його співробітник Ю.С. Садунов для встановлення розмірів радіоактивного випромінювання. Ними були оприлюднені фальшиві результати: в реакторі 4-го блоку 15 мілірентген на годину, хоча насправді там було 1000/1500 р/год. Уже на той час зони з підвищеним рівнем радіонуклідів утворилися на території Фінляндії, Швеції, Німеччини, Австрії, Швейцарії, Болгарії, Румунії, Грузії.

Треба згадати, що перший секретар ЦК КПУ В. Щербіцький звертався до Генсека ЦК КПРС М. Горбачова з проханням не проводити у Києві Першотравневу демонстрацію за участі дітей, або скоротити її до 1 години. Та Москва вказала, що нема потреби відкладати свято.

Тільки 5 травня міністр охорони здоров'я А. Романенко виступив по телебаченню з рекомендаціями для громадян. Тільки 23 травня урядова комісія розпорядилася роздати спецпрепарати для захисту щитовидної залози. Замість по-

ратунку людей Москва розпорядилася всі дані по ЧАЕС засекретити.

Наслідки цієї найстрашнішої катастрофи жахливі. В різній мірі постраждали десятки районів тодішнього СРСР, а це територія понад 160 000 кв. км з населенням понад 17 мільйонів людей. Згідно з доступним спеціальним звітом ООН за 1995 рік, кількість потерпілих від цієї біди складає понад 9 млн. осіб, з яких 4 млн. дітей віком до 14 років. Від променевої хвороби померло понад 300 тисяч осіб.

Нарешті 5 червня 2000 року ЧАЕС була офіційно закрита. Потім відбулася консервація. В цей же час розслідувалися три кримінальні справи проти експлуатаційників, проти проєктантів та високосадовців України. Суд проти перших відбувся в Чорнобилі, що було оцінено громадськістю світу як обмеження інформації про катастрофу. Винуватці на той час або померли, або відбули покарання. Стосовно проєктантів справа розслідувалася в Росії, про її результати нічого не відомо. 24 квітня 1993 року ВР України ухвалила постанову, де є таке: "Кримінальну справу про дії посадових осіб України під час аварії на ЧАЕС і ліквідації наслідків закрити, про що повідомити зацікавлених осіб".

Минає час. Відлітають у вічний вирій ліквідатори й постраждали жителі зони. Держава свого часу гарантувала чорно-

бийцям гідні соціальні блага. Та, на жаль, патріоти, що врятували світ від біди, знову й знову змушені боротися за свої права. Ось і нині їх змусили вчоргове протестувати: постановою Кабміну № 551 від 11. 07. 2018 року передбачена заміна діючих посвідчень. Для цього треба зібрати купу різних документів, хоча вони знаходяться в тій же службі соцахисту. Інакше, як знущанням над рятувальниками України, це не назвеш.

На честь чорнобильців у квітні 1992 року відкрито Національний музей "Чорнобиль" МВС України, який став відомою у світі культурно-освітньою та науково-дослідною установою, яка підтримує зв'язки з багатьма урядовими, громадськими та освітянськими організаціями в Україні та за кордоном. Тут є діорама Чорнобильської атомної станції до, під час і після вибуху.

Я пишаюся героїчними діями пожежників, шахтарів, які пробивали тунелі під четвертим блоком, водіїв, які цілодобово перевозили вантажі, будівельників, медиків, харчовиків, військових, працівників органів внутрішніх справ та багато інших. То було покоління, яке не питало, скільки за це заплатять, а йшло в радіаційний вогонь, бо казали собі: хто, як не ми!

Анатолій КАРАЦЮБА,
заслужений юрист України
Фото Ганни СКРИПКИ

Вийшла моя нова книга прози, де на долі автора книги віддзеркалена доля рідної Чернігівщини, загалом України.

За жанром це книга оповідань, новел, етюдів, а назвав я їх оповідками. Їх кілька десятків, цих картинок життя, і пов'язані вони з долею їх головного героя – автора книги. Прагнув у цій книзі підмітити деталі, зафіксувати і серйозне, і комічне, а часом і трагічне – все, як воно є в житті.

Трагічне увійшло в моє життя ще до народження ("Я – сьомий").

Мати – вагітна, ось-ось народить мене, вже аж сьому дитину в родині. А батько мій у цей час сидить у чернігівській тюрмі без особливої надії побачити волю. Бо сидить за безглузким звинуваченням як "ворог народу", а у ті жахливі часи тисячі й тисячі таких з тюрми виходили хіба що в могилу. Адже надворі – зловісний 1938 рік. Час такого масового терору, що система інколи вже й не встигала перемелювати людей, і траплялося, що декому з бранців вдавалося вийти з-за ґрат. Пощастило й моему батьку. Але з яким острахом він біг додому, раз-по-раз озираючись на похмуру катівню!

Пройде півстоліття, і вже на сконі тоталітарної держави я почую на свою адресу на зборах, від живучих спадкоємців того режиму, злісне: "К стенке його! К стенке!" (однойменна оповідка).

А тоді, у 30–40-х, життя моє тільки починалося. Але вже далеко не дитяче. Бо з перших кроків довелося відчувати безправ'я і злидні у "країні соціалізму", "где так вольно дишит человек". "Вольно" на кіноекрані, але "не вольно" в реальному житті було голодній дитині підібрати на полі нікому не потрібний, напівзгнилий колосок ("Колоски"), адже за таке могли запроторити й до в'язниці.

А яким дивом для мене, вічно голодного хлопчини, стала перша в житті ложка меду, подана жалісливою вихователькою в дитячому закладі, куди я випадково потрапив, мандруючи навмання по селу ("Уперше – хліб з медом"). А якою радістю стали перші, не зшиті вдома, а куплені батьками в убогому сільському магазині штани, які так і не довелося поносити через

ЗАРАДИ прогресу

занадто великий розмір. Оповідка "Штани", як і багато інших, мимоволі викликає сміх крізь сльози.

Як і дотепний сюжет "Хрущі", де ціле село купилося на чутку, що, мовляв, заготовачі приймають... крильця хрущів, за що обіцяно премію – справжній футбольний м'яч.

І вже цілий кіносюжет – оповідка "Баян". Кілька колоритних персонажів, мало не детективна історія з продажем телиці, щоб на виручені гроші купити у мене баян.

Теплим гумором і симпатією до своїх героїв сповнені оповідки "Нонна" і "Дора Аронівна".

Тема людини від землі, з села, яка залишила звичне середовище і опинилася в місті, традиційна для нашої літератури. Світи ці були різні, аж до того, що десятки років радянської, так званої "народної" влади половина цього народу – селяни були людьми другого сорту: навіть не мали паспортів і не могли так просто виїхати з села. І ось – місто, та ще й величезне, столицне.

В цьому плані цікавою є оповідка "В гостях у академіка Обручева". Її герой, автор-оповідач, тобто я сам, ледве освоївшись у обласному місті, потім в українській столиці, потрапляє у столицю велетенської комуністичної держави Москву. Потрапляє як гість чарівної дівчини, з якою випадково познайомився в українському санаторії в Криму.

Добірне коло московської інтелігенції: вчені, музиканти, літератори. З цікавістю приглядаються до мене, простого українського хлопця, ледве стримуючи зверхність, кастову й національну. Втім, він не втрачає гідності в цьому оточенні. Та й між ним і господарями,

врешті, виникає симпатія. Але – які ж це різні світи. Він тактовно відхиляє манливу пропозицію переїхати до столиці, одружитися з москвичкою, вступити до консерваторії. Ну, "не його" воно, чуже.

Повертається в Україну, в Київ, до своїх друзів, на роботу залізничника. Й інститут у його житті ще буде, і музика – як захоплення на все життя.

Перипетії, в які він занурюється у подальшій праці в науці, міністерстві, з усім цим чиновницько-бюрократичним побутом, у якому непоросто зберегти своє обличчя, передати в оповідках "Наш Собор", "Я все сказав", "Плагиат", "Жаба".

Яка ж мета написання мною цієї книги? Вона у прагненні зробити все можливе для якнайшвидшого прогресу в житті України. Мені як автору болить, що ці переміни йдуть у нас так повільно. І тому прагну внести в ці переміни свій життєвий досвід, ідеї, стремління до оновлення.

Саме для цього мною створена благодійна організація "Фонд інвестицій у майбутнє". Мета його – швидке збільшення національного багатства за рахунок величезного інтелектуального потенціалу мислячих українців.

Віталій КОРЖ,
народний депутат України
IV, V, VI скликань
Фото Ганни СКРИПКИ

Ділова поїздка

Нещодавно делегація Новгород-Сіверського відділення Чернігівського земляцтва на запрошення голови Новгород-Сіверської районної ради В'ячеслава Кауфмана відвідала Сіверський край.

Метою поїздки було подальше ознайомлення з економічними можливостями району, сприяння залученню інвесторів у регіон. До складу делегації увійшли голова відділення Микола Засульський та голова комісії з благодійної допомоги Валерій Засульський.

Напередодні поїздки делегації голова відділення разом з головою правління Благодійного фонду "Серце до серця" Леонідом Соколовим підготували подарунки до Великодня – 12 ящиків з різноманітними наборами солодощів. Заступник голови відділення Галина Кокта організувала їхню доставку до Новгород-Сіверська, де члени відділення разом із громадською організацією "Княжий град" (керівник Євген Бурико) вручили подарунки дітям та сім'ям, які потребують соціального захисту.

Під час відвідання рідної землі делегація провела ряд зустрічей та перемовин. З головою райради В. Кауфманом обговорювалися питання економічного розвитку району. В'ячеслав Маркович розповів про економічний стан району та перспективи подальшої співпраці зі столичними земляками. Міський голова Олег Бондаренко акцентував увагу на питаннях економічного розвитку міста, розвитку туризму в регіоні, перспективах побудови меблевої фабрики, переробки крейди та деревини.

Також проведені робочі зустрічі і наради з фахівцями міста та району із зазначеної тематики. Надана методична та консультаційна допомога, визначені напрями подальшої співпраці.

У с. Грем'яч проведена зустріч зі старостою села Олексієм Карцяном та директором Будинку культури М. Ткаченко. Обговорювались питання надання допомоги у ремонті покрівлі сільського Будинку культури. Була внесена і підтримана пропозиція стосовно детального обрахування вартості ремонтних робіт для визначення подальшої конкретної допомоги земляків.

У с. Лісконоги відбулась розмова з ветераном праці А. Шваньком, який займається питаннями культури. Він звернувся з проханням допомоги обладнати Будинок культури звукопідсилюючою апаратурою. Вирішено, що після обґрунтування вартості буде надана відповідна допомога.

У День Перемоги 9 травня члени делегації взяли участь у вшануванні учасників визволення від нацистської навали.

Галина КОКТА

Нещодавно в Терехівській громаді я провів презентацію та передачу уточнених матеріалів про воїнів-земляків, які не повернулися з фронтів Другої світової війни, та про бойові нагороди ветеранів. Хочу зазначити, що подібні матеріали опрацьовані та передані 20 сільським громадам району.

ПАМ'ЯТЬ не старіє

Під час зустрічі у Терехівській громаді, коли на екрані демонструвалися фотоматеріали, присутні згадували та розповідали про цікаві подробиці військової долі своїх земляків. Вкотре роблю висновок: якщо в громаді комусь потрібно це, тоді і мешканці сіл принесуть спогади та фотоматеріали, повідомлять тих, хто живе за межами села чи району.

Хочу зазначити, що ведеться робота з підготовки третьої книги "Літопис доль та днів минулих", присвяченої бойовим нагородам наших земляків. Ось чому завжди прошу сільські громади, а саме вчителів історії, краєзнавців, сільських бібліотекарів та керівників ветеранських осередків, попрацювати з мешканцями сіл над доповненням матеріалів та збиранням фотоматеріалів, щоб видати цю книгу до 75-ї річниці Перемоги над нацизмом.

Навіщо це нам? Адже бачимо, що біля пам'ятників воїнам-землякам на травневі свята у селах збирається все менше людей – в основному це працівники сілрад, клубів, учні школи. Невже ми не розуміємо, що діти несуть квіти до пам'ятника, бо так треба, а дорослі вимушені бути на мітингу, бо потрібно провести захід згідно плану роботи?

Сьогодні вже мало залишилося учасників бойових дій Другої світової війни. Не виблискують на сонці і не дзвенять медалі ветеранів на святах до Дня Перемоги та визволення рідного краю. Ми повинні пишати подвигом наших воїнів-земляків, тим, що в їх нагородних документах навечно закарбовані такі священні слова – "мужність", "героїзм", "ризикуючи життям", "виконали бойове завдання". На цьому ми маємо виховувати нові покоління громадян України і поки живемо, подавати приклад пошанування пам'яті про наших земляків.

Андрій Курданов,

заступник голови Чернігівської райдержадміністрації

Цього року виповнюється 200 років з дня народження Пантелеймона Куліша, одного із видатних діячів національної культури. Нещодавно у стінах Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбувся круглий стіл на тему "Творча спадщина Пантелеймона Куліша у контексті сучасних реалій". До роботи круглого столу долучилися і члени Борзнянського осередку Чернігівського земляцтва у м. Києві.

ПОВЕРНЕННЯ Пантелеймона Куліша

Круглий стіл проведений у рамках Міжнародної наукової студентської конференції філософського факультету та гуманітарного факультету Зеленогурського університету Республіки Польща. Організатор круглого столу – Центр українознавства філософського факультету КДУ. Модератор заходу – доктор політичних наук, професор, директор Центру, член Борзнянського відділення ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво в м. Києві" Микола Обушний.

Організований свого роду кулішівський малий форум саме у стінах університету мав символічний характер, оскільки П. Куліш навчався на історико-філологічному відділенні філософського, а потім – юридичного факультету. П. Куліш як учасник Кирило-Методіївського братства, діяльність якого розгорталася саме у Київському університеті св. Володимира, неодноразово зустрічався у його стінах з В. Білозерським, Тарасом Шевченком, М. Костомаровим та іншими членами братства, ідеалом яких, як відомо, була побудова української держави у республіканській федерації слов'янських народів.

Цей ідеал усі учасники Кирило-Методіївського братства вважали прийнятним, проте кожен мав свої плани щодо першочерговості вирішення цього завдання. П. Куліш, зокрема, наголошував на важливості розвитку української культури та народної освіти. Не випадково переважаюча більшість дослідників вважають П. Куліша культурником. Проте є серед них і такі, котрі вважають, що П. Куліш не був аполітичним культурником.

На цьому науковому заході в університеті було представлено доповіді як співробітників Центру українознавства, так і їхніх колег з інших дослідних установ Києва та України, таких як Острозь-

ка Академія, національна бібліотека України імені В. Вернадського, Східноєвропейський національний університет імені Лесі України (м. Луцьк), Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Науково-дослідний інститут українознавства МОН України, Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та ін.

Доповіді були присвячені питанням вивчення україноцентричної складової у творчій спадщині П. Куліша (М. Обушний), його діяльності як літературного критика (Ж. Янковська), перекладача біблійних текстів (С. Кагамлик), обговорено доробок П. Куліша в українській граматиці (Т. Усатенко) та його ідеї в сфері національного виховання (Л. Сорочук).

У дискусіях були обговорені питання розробки П. Кулішем української національної ідеї (Т. Воропаєва) та реконструкції національного "козацького" міфу у творчості П. Куліша (І. Грабовська, Т. Талько). Було також представлено проект видання повного зібрання творів П. Куліша (Ольес Федорук), а також огляд зібрання праць П. Куліша у фондах НБУВ (зав. відділом бібліотеки Т. Антонюк) та висвіт-

лення особистості й творчості П. Куліша в електронних довідникових матеріалах на прикладі багатомовних версій Вікіпедії (О. Чирков). Загалом на круглий стіл було надіслано 21 доповідь, які будуть опубліковані в університетському науковому журналі "Вісник "Українознавство"".

На засіданні "Круглого столу" виступили: голова Борзнянського осередку земляцтва Володимир Леміш та його члени: Олександр Карпенко – президент міжнародного БФ "Обіймись, Україно, зі Світом! Україна – Світ!" та Сергій Легкий – співробітник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Доповідачі та виступаючі були єдині у тому, що ідеї П. Куліша залишаються актуальними і сьогодні, зокрема, його аналіз місця і ролі національних традицій, демократії, ролі мас та суспільних еліт у вирішальні історичні періоди тощо.

Захід, проведений науковцями Київського університету, став достойним внеском у пошанування Пантелеймона Куліша та відзначення його ювілею на загальнонаціональному рівні.

Микола ОБУШНИЙ
Фото Володимира ЛЕМІША

Мистецтвознавці кажуть, що на картинах Гайдамаки "поетичний символізм".

Лірика на полотнах цього живописця – хованка. Хованка для змученої мудрістю душі, якій набридло дарма блукати у пошуках істини. Бо все вже давно зрозуміло – пізньої осені марно шукати листя на деревах, воно облетіло. Про цю таїну художник розповідає тільки одному вічному співрозмовнику. Вже багато років між ним і полотном ведеться нескінченний діалог на тему, як зупинити пережиту мить, зробити її одночасно постійно тривалою і напрочуд змінною...

Особливий філософський світ автора, його надмірна ширість і відвертість, збиває з пантелику. Це простота, але не спрощення, не примітив. Це якась особлива, провокуюча мова його живописних творів. Вона провокує на міркування про вічне і водночас про щось дуже особисте. Картини Анатолія Гайдамаки – поетичні живописні верлібри, які декларують гармонію. Художники всіх часів пишуть, між іншим, одне-єдине мегаполотно. Навіщо? Для того, щоб досягти буття в гармонії. Не у всіх щаслива вдача, Гайдамаці поталанило. Бо він той художник, що міркує серцем і очима, відчуває поклик й шанобливо ставиться до часу. А час все покаже...

У цього відомого у нас і далеко за межами країни художника, є своя маленька держава. Він там розставляє речі, як йому заманеться. Захоче – все пофарбує, захоче – педантично порозкладає на полицях, а то й позачиняє усі двері за собою і піде далекою дорогою до храму. Бо що ж то за дорога, якщо вона не веде до храму? Анатолій Гайдамака, окрім живопису, ходить у нас як музейний художник. Він власноруч зробив дизайн і експозиції багатьох українських музеїв (музей книги у Лаврі, музей Островського в Шепетівці, Коцюбинського – у Чернігові, запорізького козацтва – на Хортиці, літературний

музей в Одесі, реекспозиція в музеї Другої світової війни, національний музей "Чорнобиль" у Києві та багато інших).

Серед робіт митця – розпис і виготовлення іконостасу православного храму Святої Трійці в місті Радовиш,

ляються поруч із золотими барочними візерунками обличчя святих, дуже схожих на перехожих, яких зустрічаєш на вулицях будь-якого міста.

Спитала у Гайдамаки, навіщо йому, заслуженому й визнаному, турбуватися, замість спокійного малювання собі в задоволення, музейною справою? (Уявіть, 26 музеїв у доробку митця!) Художник всмінувся: якщо б експозиції робили науковці, наші музеї були б такими, як на заході, – а в нас вони унікальні. А ще він сказав, що це так цікаво, коли на відміну від живописного зображення предметів, ти маєш змогу працювати з "живими" речами. До того ж, все – експромт.

В експозиціях майстра ідея набуває особливого сенсу, експонати починають говорити з глядачами. Так було з "Дорогами війни" у музеї Другої Світової війни, де протягом усієї "дороги" можна було доторкнутися до речей, які несуть на собі вічну пам'ять про інші – змучені, але сильні руки, побачити нескінченно довгий поминальний стіл, де напроти один одного сидять вдови і їхні загиблі чоловіки...

А над ними летить втомлений "журавлиний клин" з вдовиних хусток (їх збирали в одному селі, де майже всі чоловіки загинули під час війни) і солдатських плащанетів.

До створення музеїв треба ставитися дуже ретельно. Анатолію Гайдамаці вдається робити не показ упорядкованої безлічі речей, а викреслювати у просторі своєрідний метафоричний ракурс з певним синтезом зорових, звукових і чуттєвих асоціацій. Асоціацій, що народилися в серці самого художника. Здається, що ота персоніфікована туга, що заповнила живописні твори майстра, присутня і тут, в "його" музеях.

Персоніфікована туга

Нашому славетному митцю, уродженцю села Волосківці на Менщині, Анатолію Васильовичу Гайдамаці – 80! За своє тривале життя він створив цілий світ, що народився в його великому серці для того, щоб переселитися у серця мільйонів людей. Він має численні нагороди, зокрема, відзначений Національною премією України ім. Т.Г. Шевченка, званням народний художник України та заслужений діяч мистецтв. Але найбільшою нагородою для нього є стабільна і вірна любов земляків, тих, хто приходить щодня до визначних музеїв України у пошуках духовних скарбів. А що ще треба творцеві! Для підтвердження істинності таланту художника та з нагоди ювілею друкуємо емоційну статтю відомого мистецтвознавця Олени Кириченко.

що в Македонії. Ні, він не те, щоб глибоко віруюча людина, перед роботою, як рубльовці, незайману сорочку не вдягає і не поститься, але ж християнин...

Митець без залишку віддається цій справі, бо приваблює його чітко виражена концепція храмового розпису: не треба шукати історичної достовірності, храм новий, значить, в ньому повинен панувати сучасний погляд на сучасне православ'я. І з'яв-

Олена КИРИЧЕНКО
Фото Ганни СКРИПКИ

Батуринська

За три сотні літ великоімперська пропаганда – спочатку царська, а за нею й радянська – зробила свою чорну справу: вона геть затьмарила свідомість десяти поколінь українського народу про велич і трагедію вірного сина українського народу гетьмана Івана Мазепи та столиці тодішньої Гетьманщини – Батурина.

голгофа

Зрушити закам'янілі стереотипи у їхній свідомості – завдання надзвичайної ваги. Не остання роль у вирішенні цієї проблеми належить літературі. І не тільки художній. У першу чергу така відповідальність покладається на документалістику, наукову літературу, де автор свої думки та твердження ґрунтує не з точки зору белетристики, а опирається на архівні матеріали, результати археологічних досліджень, спогади учасників подій у порівнянні з іншими джерелами. Звісно, робити це надзвичайно важко і складно. Тому в цій сфері так мало справжніх авторитетів думки. Впевнений: не перебільшу, коли скажу, що правопланговим тут є Сергій Олегович Павленко – заслужений журналіст України, історик, відомий дослідник Гетьманщини, життя і діяльності Івана Мазепи та його столиці Батурина. Лише за останні роки книжкові полиці вітчизняної історії поповнилися кількома його книгами.

І ось у переддень 350-річчя з дня заснування гетьманської резиденції в місті Батурині столичне видавництво "Мистецтво" порадувало шанувальників вітчизняної історії найсвіжішим його дослідженням "Батуринська фортеця". У ньому Сергій Олегович вмістив нариси про виникнення та розбудову Батуринської фортеці та її захисників під час драматичних подій 1632 та 1708 років. Книга, яка, крім вступу, післямови, додатків з джерелами та нотатками, зокрема, щодо гіпотез і реалій про сорок церков Батурина, об'єднує аж одинадцять розділів. Крім уже зазначених тем, у них аналізуються розбудова оборонних фортифікацій, таємниці підземних ходів, гарматний арсенал Гетьманщини і Батурина, Гончарівська резиденція гетьмана, цита-

дель містечка та московська залага в ньому.

Як мандрівник шукає в степу криницю, аби вгамувати свою спрагу, так і тема Батурина та гетьмана Мазепи завихрилася Павленка. Бо відчувала його душа, що не все ще знають люди про ту славу України. І не помилився. Архівні, музейні "розкопки", як і справжні розкопки археологів-професіоналів на батуринських полях і пагорбах, давали справжні артефакти.

У переддень 350-річчя з дня заснування гетьманської резиденції в місті Батурині столичне видавництво "Мистецтво" порадувало шанувальників вітчизняної історії найсвіжішим його дослідженням "Батуринська фортеця". У ньому Сергій Олегович вмістив нариси про виникнення та розбудову Батуринської фортеці та її захисників під час драматичних подій 1632 та 1708 років.

Саме на їх основі, на результатах археологічних розкопок у Батурині автор книги авторитетно запевняє про існування кілька тисяч років тому на сучасній території Батурина поселення наших предків. А вже в XI–XIII століттях на його місці розрослося нове городище, яке навіть мало дерев'яне укріплення з частоколом. Доречно тут зауважу, що книга ілюстрована не тільки світлинами, а й малюнками уявних реконструкцій городищ та фортець різних часових періодів, виконаних кандидатом історичних наук Олександром Бондарем. Щоб підтвердити окремі гіпотези, автор наводить архівні доку-

менти. Один з них – про зв'язок цього поселення і його назви з Батурином XVII століття. Цим та й іншими доказами Сергій Павленко, вважаю, остаточно поставив жирну крапку в дискусії про походження назви колишньої гетьманської столиці і категорично заперечує причетність до цього польського короля Стефана Баторія.

Ось так, крок за кроком, документ за документом ми й потрапляємо в історичний вир розвитку поселення, яке стало гетьманською столицею на березі Сейму, до якої їхали посли чи не з усіх країн Європи.

Окремі дослідники висували гіпотезу про те, що то "мало б символізувати західноєвропейське місто, яке діями козаків було врятоване від зруйнування і пограбування кримськими татарами". У розділі книги "Зображення Батуринської фортеці кінця XVII століття" Сергій Павленко зауважує, що така гіпотеза має право на існування. Але поруч з цим він аргументовано перекоонує нас, що там зображена Запорозька Січ та Батуринська фортеця гетьманської столиці. Досить цікавим з наукової та й пізнавальної точок зору є розділ "Гарматний арсенал Батурина". Маю сказати, що ця тема більш цікавила раніше письменників і поетів.

Досліднику ж вдалося по гарматі, по лафету від неї, по мортирі з різних джерел з скрупульозною педантичністю науковця показати нам кількість озброєння тодішньої Гетьманщини та Батуринської цитаделі. З хвилюванням читаєш рядки про те, що в 1695 році в Кримський похід козаки мали взяти 85 гармат артилерії та 150 мортир. Викликає повагу посилання автора на авторитетні джерела, що під час облоги Батурина в замку було

до 315 гармат. Поруч ще одне посилення на джерела. Вони вказують, що у Батурині та Білій Церкві Мазепа мав 419 першокласних гармат. Про 70 "бронзових гармат Батурина" доповідав датський дипломат своєму керівництву у 1710 році. Наводить дослідник і витяг із "Життя Петра Великого" від 1733 року. Там йдеться про "сто добрых пушек", захоплених у Батурині. Звісно, через прожиті століття, брак архівних документів, вважаю, ніхто з дослідників не насмілиться назвати точну кількість артилерійських стволів у війську Мазепи. І тому автор книги не говорить, багато це чи мало в гетьмана гармат. Він дає можливість читачам самим зробити аналітику і до озвучених тут цифр із документів він наводить дані про артилерійське озброєння у союзника Мазепи шведського короля та у війську московитів. Так, Карл XII на початку кампанії 1708 року мав на озброєнні тільки 40 гармат, а в бою під Полтавою були задіяні лише чотири стволі. Цар Петро I на початку вирішального бою 20 червня 1709 року виставив перед шведами 70 полкових та 32 польові гармати. До цієї аналітики автор додає й таку тезу: у 1703 році за наказом царя порохові заводи України мали поставити для його армії дві тисячі пудів пороху. А тепер і міркуйте про доблесть і славу війська Запорізького та його ясновельможного гетьмана Івана Мазепу, який мріяв врешті-решт вирвати рідну Україну з живих пазурів Московії!

А тепер пропоную перегорнути сторінки розділів, де йде мова про зрадництво наказного прилуцького полковника Івана Носа в осадженому царськими військами Батурині. Автор не спростовує і не виправдовує дії цього московського підлизи. Разом з тим робить нові суттєві доповнення до версії тих драматичних подій зради. Вона відбулася ще й тому, що московські стрільці до цього були ледь не господарями фортифікаційних споруд гетьманської столиці. Сама ж московська залога існувала у фортеці

протягом багатьох десятиліть. Постійну варту російський гарнізон ніс у Батурині аж з 1670 року. Стрільці контролювали

Московська залога існувала у фортеці протягом багатьох десятиліть. Постійну варту російський гарнізон ніс у Батурині аж з 1670 року. Стрільці контролювали всі входи і виходи у вежах, виконували інші роботи у службових приміщеннях, приїжджих дворах. А ще стрільці не стільки охороняли й берегли фортецю, а й "берегли" самого гетьмана від його "шатности". Тобто, шпигували за кожним його кроком, були там, за словами Павленка, "оком государевым".

всі входи і виходи у вежах, виконували інші роботи у службових приміщеннях, приїжджих дворах. А ще стрільці не стільки охороняли й берегли фортецю, а й "берегли" самого гетьмана від його "шатности". Тобто, шпигували за кожним його кроком, були там, за словами Павленка, "оком государевым".

Цей етап життя гетьманської столиці до цього часу був поза увагою дослідників і лише тепер автор відверто розповів про те, що ховала від нас одна і друга імперія. Ховали ж те, що московські полки регулярно провокували конфліктні ситуації з місцевим населенням. Гірше того, їх навіть спіймали на крадіжці військового скарбу мазепинців, через що Мазепа був змушений перенести дорогоцінності на Гончарівку. І хоч стрільці й були випроваджені з Батурина, вони під час облоги сповна використали свої знання потаємних ходів фортеці і проникли ними до центру гетьманської столиці досить швидко. Ці та інші аспекти аналізу ситуації того часу дозволили автору книги по-новому подивитися і переконливо

показати розуміння певних мотиваційних дій гетьмана щодо будівництва заміської резиденції та його розпоряджень наприкінці жовтня 1708 року.

Коли перегортаєш останню сторінку "Батуриньської фортеці", мимоволі ловиш себе на думці про наше нелегке сьогодні, коли Крим "старший брат" відхопив у нас по-босаяцьки, а Донбас п'ять років умивається від нього ж кров'ю. Зверненням до нашого героїчного минулого Сергій Павленко дає нам урок сучасності, в якій є нерозривний зв'язок віків, спадкоємність людських прагнень, чеснот і вад. Урок пам'яті, що жорстокий світ ніс і несе нам "руській мір", який розпочався в Батурині. Це ще й урок культивування національної ідеї протистояння великоімперському інтернаціоналізму московщини, якій присвятив усе своє життя ясновельможний гетьман Іван Мазепа, якому допомагали рідні стіни його столиці Батурина та бойовий дух його жителів.

Микола ГРИНЬ,
член Національної спілки
журналістів України
Фото Ганни СКРИПКИ

Чарівний Київ

12 травня представники молоді Бахмацького, Борзнянського та Чернігівського відділень земляцтва присвятили пізнанню столиці нашої Батьківщини.

Молодь здійснила пішу екскурсію "Чарівний Київ Михайла Булгакова". Її проводить Лада Лузіна – сучасна українська письменниця та журналіст –

лишень раз на рік напередодні дня народження видатного письменника та драматурга, який був шалено закоханий у Київ.

Під час екскурсії відвідали містичні та таємничі місця столиці, зокрема, Поділ, Андріївський узвіз, Володимирську гірку (яка раніше називалася Лисою) та вулицю Малопідвальну. На

Подолі нині розташований храм Святого Миколи Доброго, на Андріївському узвозі – літературно-меморіальний музей Михайла Булгакова. Раніше у цьому будинку проживала сім'я письменника. Саме ці місця описувалися автором у багатьох його творах, а Київ він завжди називав найпрекраснішим містом світу.

Валерій ДЕМЧЕНКО

СВЯТО

зі сльозами на очах

Незабутній день 9 травня. Це завжди свято для всіх поколінь. І цього разу 74-у річницю Великої Перемоги традиційно відзначали земляцькою родиною біля Меморіалу Слави у Носівці та у кожному населеному пункті громади.

Кожного травня, на жаль, все менше з нами солдат Другої світової війни, однак пам'ять про їх життєвий подвиг, їхню військову звитягу – назавжди у наших серцях. Традиційні пісні про Перемогу, хвилина мовчання, заупокійна літія за загиблими, щирі слова вдячності, багато квітів для ветеранів і до Меморіалу Слави.

Так було і так буде. Бо завдяки цим героям маємо сьогодні, а завдяки нинішнім захисникам – майбутнє.

Володимир ІГНАТЧЕНКО

ЧЕКАЄ МАМА

*Ось глечик на кілочку просихає,
Бабуся ще корівоньку держить.
Вона дітей і внуків дожидає,
Щоб молочком їх свіжим
напоїть.*

*Курей щипать травичку
випускає,
Докупи яйця діточкам збира,
Частенько в хаті бабця прибирає.
– Ось-ось прийдуть, – думає стара.*

*А діти десь надовго забарились,
Не раз уже варила крутяка.
Удалину із-під руки дивилась, –
Сліпа сльоза на старість натяка.*

*Забули матір вже дорослі діти,
Онуки теж давно не приїздять.
Нема бабусі з чого порадити –
На море, не в село вони спішать.*

*На ганку вигляда матуся сива...
Тремтить у синім мреві сонна
гать.*

*Навідуйте рідненьку, поки жива,
Щоб не прийшлося потім
жалкувати!*

*Стоїть розшарпане,
зажурене село,
Його отрута атомна скропила.
Усе життя людське в нім
нанівець звело,
В ту ніч, як налетіла чорнокрила.*

*Не чути зранку в лузі
шелесту коси,
Хліви геть без худоби похилило.
Йому вже тридцять літ
не до краси,
Мов драною хустиною накрило.*

*І тільки соловейко вірний навесні
Не зраджує – щорічно прилітає.
Далеко чути з переливами пісні,
Його розруха ця не зачіпає.*

*Стоять хрести старі серед беріз,
Ніхто між них не плаче, не зітхає.
Дамоклів меч над пам'яттю завис,
Бо скоро час і пам'ять поховає.*

Ірина ШКРЕБКО,
м. Ічня

НАШ день молоді

Політичні та соціальні процеси, що відбуваються в Україні і спрямовані на утвердження демократичних засад розвитку держави, зумовлюють необхідність відповідних змін у всіх сферах життя суспільства.

Саме тому проводиться щороку чемпіонат Чернігівського району з інтелектуальної гри "Що? Де? Коли?" серед учнівської молоді, співорганізатором якого є молодіжне відділення. Наша молодь активно долучається до організації та проведення різноманітних заходів, спрямованих на роботу з молоддю, зокрема, заходів національно-патріотичного спрямування. Серед таких варто виділити: проект "Активна молодь – успішна громада", організований Благодійним фондом Богдана Гаврилишина, заходи з вшанування пам'яті героїв Крут, загиблих у Корюківській трагедії. Активно відбувається співпраця з ветеранським відділенням нашого земляцтва – це

участь у заходах та акціях, привітання ветеранів з днями народження та визначними державними святами. Щоб більше пізнати красу, історію та

яскраве, насичене, сміливе та сповнене натхнення.

Валерій ДЕМЧЕНКО,
керівник молодіжного відділення

ПАРАД ТАЛАНТІВ

Закінчився наймасштабніший освітній конкурс країни, участь у якому взяли понад 120 тисяч українських школярів.

6 травня в Центрі культури і мистецтв НТУУ "Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського" відбулося офіційне закриття і нагородження переможців Всеукраїнського конкурсу-захисту науководослідних робіт учнів – членів МАН у 2019 році.

На захід завітала міністр освіти і науки України Лілія Гриневич.

Президент Малої академії наук України Станіслав Довгий у своїй промові подякував батькам, учителям, науковим працівникам, членам журі, партнерам і працівникам МАН, спільна робота яких привела дітей до успіху. Він зазначив, що, відколи Мала академія наук отримала офіційний статус Центру ЮНЕСКО та Академії Сорбонісус, відкрилися нові можливості та ширші горизонти, які виведуть позашкільну підготовку школярів на якісно новий рівень. Тож президент МАН анонсував відкриття нових секцій – з дослідження земної поверхні за допомогою сучасних супутників дистанційного зондування Землі та з дослідження океанів.

Вдяними оплесками реагувала молодь на виступи і мудрі слова знаних промовців, які щиро вітали й нагороджували фіналістів. Віктор Ткаченко – голова Ради Чернігівського земляцтва, голова Піклувальної ради Чернігівського територіального відділення МАН України вручив цінні призи представницям Чернігівщини Єлизаветі Кузінці та Анні Ричок.

Ганна СКРИПКА

Молодь завжди є окрасою, надією і рушійною силою суспільства. І це ще раз продемонстрували учні та студенти – учасники VIII Всеукраїнського конкурсу "Моральний вчинок", який започатковано у 2010 році Асоціацією українських правників.

Конкурс проводиться серед шести вікових категорій:

I – учні 1–4 класів, II – учні 5–8 класів, III – учні 9–11 класів, IV – учні професійно-технічних навчальних закладів, студенти коледжів і технікумів, V – студенти вищих навчальних закладів, VI – представники різних вікових груп. З 2015 року введено окрему номінацію – "Відеосюжет".

Після розгляду творчих робіт на своєму заключному засіданні членами журі конкурсу було визначено переможців та дипломантів у кожній віковій категорії.

Урочиста церемонія нагородження переможців відбулася у приміщенні Київської міської державної адміністрації. Серед переможців – Аліна Шацька, учениця 10 класу Прилуцької загальноосвітньої школи I–III ступенів з культурологічно-національно-патріотичним проектом "У кожного народу є своя перлина, а для українців – вишита хустина".

Юлія ЗІМБАЛЕВСЬКА,
керівник проекту

Прилуцька

НОМІНАНТКА

Василь був парубок моторний і хлопець хоч куди козак! Колись... Тепер він у тому перехідному віці, коли пенсії ще не дають, а жінки вже... не того.

З дружиною тридцять років прожили, як голубки: він до неї – "Одарочко!", вона до нього – "Василечку!". Свою суджену за все життя жодного разу не вдарив, ніколи не лаяв, все обіймав та цілував.

А тут вибори. Президентські. Василь – за НЬОГО, Одарка – за НЕЇ. Суперечка за суперечкою. Спати почали окремо: вона у ліжку, він на дивані. Якби ж тільки це. У подружні стосунки віроломно увірвався щойно прийнятий закон про кримінальну відповідальність за домашнє насильство. Відтепер за інтимні стосунки без попередньої письмової згоди обох сторін можна отримати тюремний строк до п'яти років.

Одарка першою скористалася новим законом. Щоб доконати непоступливого опонента, понес-

ла до поліції заяву. Нібито Василь хотів її з'валтувати. Є у неї і незаперечний доказ – чоловіків щоденник, де він зізнався у спробі домогтися від Одарки виконання подружнього обов'язку (то був невдалий жарт). Василь і гадки не мав, що за знайомою

Пішли чутки, що народні депутати, зважаючи на численну армію підозрюваних у скоєнні цього тяжкого (але для багатьох потерпілих омріяного) злочину, збираються ініціювати впровадження сімейних буцегарень. Це нібито до певної міри зменшить навантаження на пенітенціарну систему і заощадить бюджетні кошти.

Але Василь вже молиться, щоб його, не доведи Господи, не посадили в одну камеру з Одаркою. Там політичні опоненти, з'ясовуючи стосунки, можуть заробити своє довічне (чи один із них, хто виживе).

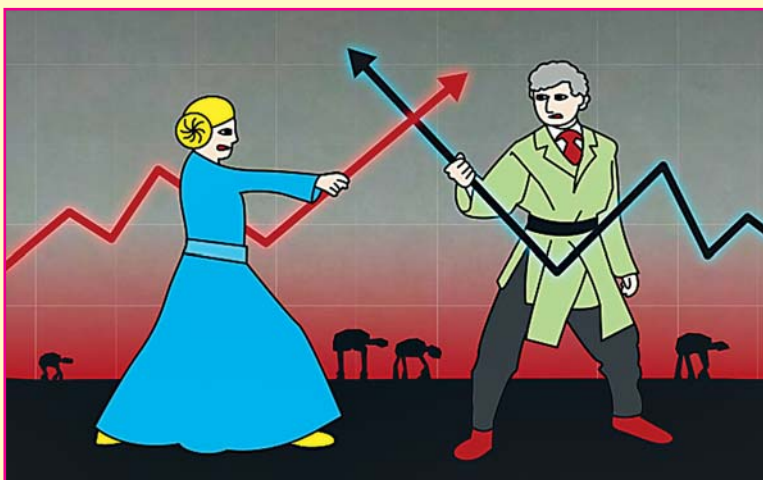
По-справедливості, до буцегарні слід би відправити і спікера Верховної Ради. За систематичне гвалтування нардепів з особливим цинізмом. Порушуючи регламент, примушував переголосовувати за непроєктовані проекти десятки разів, доки не добирався свого (а Василя за одну лише віртуальну спробу – відразу за ґрати).

Свій щоденник Одарка, виявляється, віддала на зберігання своїй вірній подрузі (симпатична жіночка!). І Василь вже не проти того, щоб підкотитися до неї, підлеститися. Може, за загальною згодою щось і вийде. А там і до щоденника добереться.

Якщо ж сидіти, то сидіти. Від долі не втечеш. А дітей шкода: батько – в буцегарні, мати – в буцегарні... А в спікера – недоторканність!

Валерій ДЕМЧЕНКО

СПРАВИ

СІМЕЙНІ

Гумореска

пазухою ховається підступний політик!

Очікуючи на неминучий суд, Василь обміркував план помсти. Щоб і Одарка не уникла покарання за домагання. Бо таке теж було. І не раз.

Василь знав, що дружина також веде свій щоденник. Якось ненароком прочитав у ньому інтимне зізнання благовірної. Тоді це тільки потішило. Тепер цей речовий доказ треба надати слідству. Сидітиме і вона, трясця її матері, у буцегарні!

ОТЧІЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО

Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ

Засновник:
ГО "Товариство
"Чернігівське земляцтво"

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія КВ №5594
Передплатний індекс 37630

Адреса редакції:
02002, Київ, Броварський проспект, 15,
тел. 206-87-12
Контакти: www.chz.org.ua,
e-mail: otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

**В.В. Ткаченко, Л.Н. Горлач,
В.Ф. Демченко, А.Л. Курданов,
С.М. Кудін, Н.Т. Кольцова,
Т.А. Літошко, П.І. Медвідь,
О.Ф. Орехович, Г.О. Скрипка.**

За достовірність фактів, точність імен і прізвищ географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор **Ганна Скрипка**.
Комп'ютерний набір **Ганна Скрипка**.

Верстка, дизайн **Оксана Кисленко**.

Надруковано та зверстано на замовлення ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво" у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город".
Тираж 800.